

Društvenik.

„Domoljubova“ priloga, posvečena izobrazbi in našim društvom.

„Društvenik“.

Danes prinaša »Domoljub« obljubljeni prilogo »Društvenik«. Že v naslovu je povedan njen namen; posvečena je namreč izobrazbi in našim društvom.

Najprej izobrazbi! Tudi »Naš kmečki dom« je posvečen izobrazbi našega kmečkega ljudstva; vendar se hočemo tam ozirati predvsem na strokovno izobrazbo našega kmeta in prinašati članke, ki imajo namen povzdigniti umno kmetijstvo v vseh njegovih panogah, razlagati postave, ki se tičejo kmečkega stanu itd. V »Društveniku« pa bomo širili splošno izobrazbo med našim ljudstvom. Zato bomo prinašali tu članke najraznovrstnejše vsebine, času in bralcu primerne. Zlasti pa se bomo ozirali na to, da bodo predavatelji v naših društvih našli tu primerne gradiva za svoja predavanja.

In tako bo služila ta priloga že v tem oziru našim društvom. Pa ne le v tem oziru. Zasledovala bo vsestransko delovanje po naših društvih: Kako se naj ustanavljajo, kako dobro vodijo, kako se odstranjajo ovire živahnega društvenega razvoja itd. Tu bodo poročale »Zveze« o svojem stanju in delovanju; tu bo prostor, kjer bodo posamezna društva poročala o svojih prireditvah, predavanjih, veselicah itd. Tako bo »Društvenik« nekako društveno glasilo naših društev, katerih je z vsakim dnevom več in ki potrebujejo nekakega medsebojnega občevanja in vzajemne izpodbude za izvrševanje svoje lepe izobraževalne naloge.

Zato lepo prosimo vse voditelje, tajnike in druge prijatelje naših društev, da v prihodnje vse dopise, tičeče se društev in njihovega delovanja, pošiljajo »Domoljubu«, ki jih bo prinašal v prilogi »Društveniku«; tako bo glavni list v tem oziru razbremenjen in bo lažje služil obilnim drugim zahtevam.

Uredništvo pa bo hvaležno vsakomur, ki bo z dopisovanjem, svetom ali kakorkoli pripomogel, da postane »Društvenik« kar najbolj popolno glasilo naše društvene organizacije.

„Cerkev in kultura.“

Sovražniki katoliške vere nam kaj radi očitajo, da je Cerkev bila nasprotnica izobrazbe, omike, prosvete, kulture. Ljubila je temo in ni skrbela za napredek ljudstva. Govori se in piše veliko o »temnem« srednjem veku, o nazadnjaštvu, o klerikalnem zmaju, ki noče videti luči. Vse to je grda in velika laž. Moderni kulturnosci dobro vedo, da mnogo dosežejo s krepko lažjo, saj jim je Voltaire sam svetoval: »Lažite, lažite, prijatelji, le lažite, če se izplača!« Poglejmo malo v zgodovino, o kateri pravijo, da je učiteljica življenja, in prepričali se bomo, da je ravno nasprotno resnica. Cerkev je delovala za napredek, izobrazbo ljudstva, ustvarila je mogočno stavbo krščanske kulture.

Kaj je kultura? Kultura kake dobe je vsota vseh pridobitev na socialnem, gospodarskem, znanstvenem, umetniškem polju itd. v dotični dobi. Ako pogledamo, kaj je Cerkev storila samo na socialnem in znanstvenem polju, se lahko prepričamo, da je vršila vedno zvesto svojo misijo v telesni in duševni prid narodov in s tem ustvarjala kulturo. Nasprotnica pa je in bo oni lažikulturi, ki vpije toliko o sebi in se je našemila s pavovim perjem in napovedala boj Bogu.

Grška in rimska kultura.

Rimljani in Grki so stali na visoki stopinji izobrazbe. Cvetele so pri njih umetnosti in znanosti, trgovina in promet. A kljub tej kulturi so bile nekatere njih šege in navade grozne, barbarske. Zakon je dovoljeval očetu, da sme otroka izpostaviti, ga prodati v sužnost. Često so prišli cestni berači, vagabundi, in so vzeli dete, ki ga je zavrzel oče koj ob rojstvu, in ga vzgojili po svoje in za svoje umazane namene. Odsekavali so mu ude in ga tako pokvarili, da ni bilo več podobno človeku. Potem so ga pošiljali okrog beračit, da so se ga ljudje bolj usmilili. In zakon je služil možu le v mesene namene, ker je bil ločljiv, žena je bila takorekoč sužnja brez vseh pravic. Mož je imel oblast nad njenim življenjem in smrtjo. Gotovo ste že čuli o bojih gladiatorjev v arenah in amfiteatrih. Hladnokrvno so se morili tam za to izvežbani sužnji, včasih med seboj, včasih z levi, tigri, hijenami. In na tisoče

in tisoče naroda je gledalo in ljudstvo ni bilo nikoli sito krvi. »Panem et circenses«, t. j. »Kruha in iger« je zahtevalo od svojih voditeljev in cesarjev. In cesarji sami so bili še slabši kot ljudstvo. Gostije, uživanje in moritev! Kaligula je napravil pojedino za 1.800.000 frankov ali 1.620.000 kron, Neron je dal tisoče umoriti iz same slasti do krvi, svojo mater, ženo, učitelja itd., Domicijan je dal narediti svojemu konju zlate jasl in izrekel željo, da bi imelo človeštvo le eno glavo, ki bi jo odsekal z enim mahom. Grozno je bilo stanje v celi rimski državi ob nastopu krščanstva. Vzdihovali so milijoni v najtežjih sponah suženjstva, na katerem je obstojalo vse socialno oziroma gospodarsko življenje starih narodov. Delo so sovražili, istotako delavca, sužnja, če ne še bolj. A suženj ni dobil plačila za svoj trud, ni delil zaslužka s svojim gospodom, zadovoljen je bil, da mu je gospod pustil golo življenje. Slabše so ravnali pogosto ž njim kot z živaljo in rimsko pravo samo ga je proglašalo za stvar, ne osebo, s katero ravna lastnik po svoji volji. Grozno stanje teh ubogih ljudi nam opisuje rimski pisatelj Apulej takole: »Kako revne ljudi sem videl tu (v pekarini). Vsa koža rjava in lisasta od bičevih udarcev; njih telo odeto v umazane cunjice; njih tunika ali kar je bilo, je manj pokrivala truplo kakor kazala nagoto; na čelu vžgano ime; glave napol ostržene; noge v železnih verigah; obrazi blede kot strašni obrazi mrtvecev; oči in obrvi bolne in pokvarjene ter popačene od dima in vročine ter grozne teme; njih telo je bilo kot pri atletih, ki se pred borbo potresaajo, pokrito z moko in pepelom.«

Krščanstvo in suženjstvo.

Popolnoma drugače krščanstvo. Krščanstvo je preobrazilo lice zemlji s svojim božjim naukom o ljubezni in delu. Otrok je postal stvar božja, vso oblast nad njim ima Bog, starši ga morajo le vzgajati po nauku Cerkve, zakon je postal zakrament, utišnen mu je bil pečat neločljivosti, žena je prosto zadihala, ko je postala zvesta družica svojemu možu in ne sužnja, odvisna od njegovih mesenih strasti in neukročenega krvoločnega gospodovanja. Tako se je preobrazila družina, a trebalo je iti dalje. S svojim naukom o enakosti vseh pred Bogom je začela odpravljati

suženjstvo. Gospodu je naložila dolžnost, naj spoštuje in ljubi v sužnju nesmrtno dušo, omilila je razliko med sužnjem in prostim človekom, sužnje mučenike je vsprejela med svetnike, spreobrnjene sužnje je postavila za duhovnike, škofo, da celo za papeže, v samostan jih je vsprejemala. Če je gospod zapustil sužnja v boleznih, je postal ta prost, ako ga je umoril, je bil izobčen iz Cerkev. Sv. Krizostom je zahteval od posestnikov, da ne smejo imeti več kot po dva sužnja, ostale naj dajo učiti rokodelstva. V prejšnjih časih so imeli bogatini po 500 in več sužnjev. Posebno ostro se je Cerkev bojevala zoper boje gladiatorjev po arenah, a dolgo ni mogla zmagati, do 4. stoletja ne. Tukaj se ji je pa to posrečilo pod cesarjem Honorijem. Pri nekem takem boju je skočil menih čez ograjo v areno in je zahteval v Kristovem imenu za veliko odločnostjo konec moritvi. A v sredi onih, ki jih je hotel rešiti, je bil umorjen. In svoj namen je le dosegel. Cesar je zelo strogo določil, hudo ganjen nad junaškim činom, da se v Rimu igre ne smejo več vršiti. V sedmem in osmem stoletju so razni koncili z več kot 300 določbami olajševali sužnjem težak jarem. Kakor hitro so se izpreobrili knezi, kralji, cesarji, so skušali papeži vplivati nanje, da vpeljejo zakone za osvoboditev sužnjev. Tako so delali papeži pri prvih krščanskih rimskih cesarjih, tako pozneje pri nemških, na pr. Karolu Velikem, in slovanskih. Posebno meniški redovi so delovali z veliko vnemo zoper suženjstvo. Grški samostani niso trpeli nikakih sužnjev. V sedmem stoletju je to načelo prodrlo tudi na zapad. Tudi svetni duhovniki so goreli za isto načelo. Škofje, zbrani v Chalonu, so sklenili l. 560., da se ne sme nobenemu judu ali poganu prodati krščanski suženj. Ravnotako je prepovedala rimska sinoda l. 743 vsem kristjanom prodajati sužnje judom. Zato so pa judje zasledovali posebno duhovne in škofo, n. pr. Agobarda, lyonskega škofa. V 11. in 12. stoletju je suženjstvo polagoma izginilo med krščanskimi narodi, ne pa med pogani in Mohamedanci. Za odkupovanje sužnjev iz njih rok sta delovala posebej v ta namen ustanovljena redova trinitarcev in »de Maria mercedex«. Zgodovinsko dokazano je, da sta tadva redova odkupila več kot 1.200.000 sužnjev. Ko se je začelo novo življenje v Ameriki po njenem odkritju, so tudi vanjo zanesli umazani špekulantje trgovino s sužnji. Največjo utego so našli domačini pri dominikancih, ki so se krepko zoperstavljali barantiji s človeškim mesom. Kardinal Ksimes je prepovedal kupčijo s črnci. Papeži Pavel III., Urban VIII. in Benedikt XIV. so najstrožje obsodili amerikansko kupčijo s sužnji. Gregor XVI. je pa prepovedal vsem kristjanom kakorkoli se udeleževati te umazane špekulacije. In dandanes! Blagoslov božji spremlja povsod delo misijonarjev, ki v oddaljenih krajih Afrike in Avstralije vrše velikanska dela usmiljenja in žrtve ter odkupujejo tisoče in tisoče ubogih divjakov iz sužnosti in jih vzgajajo v pravi kulturi. Zato je priznal odkrito katolikom nenaklonjeni kulturni historik: »H kulturnim zaslugam

krščanstva prištevamo po pravici odpravo suženjstva.« Z njim se strinjajo vsi, ki ljubijo resnico in sovražijo laž.

Krščanstvo in delo.

Stari narodi pred krščanstvom so zaničevali delo in delavca, kakor sem že prej omenil. Krščanstvo je delo omililo in mu dalo spričevalo poveljevanja. Dela naj vsakdo, na ta ali oni način! »Kdor ne dela, naj tudi ne je,« je učil apostol narodov. Nebeški Izveličar sam je delal v tesarjevi delavnici, da bi dal vzgled vsem. Sledili so mu apostoli, bili so ribiči in čolnarji; sv. Pavel je pletel šotore. Delo je prišlo v čast, bilo je združeno z ljubeznijo. Malo bogatinov so šele krščanske občine, a tudi beračev ni bilo v njih. Delo, s katerim se je preživljal delavec, mu je dajalo tudi nekaj več, kot je potreboval za vsakdanji kruh. To je polagal na oltar za bolnike, vdove, sirote in one, ki niso mogli delati. In ko so minila grozovita preganjanja kristjanov, je šele pokazalo poveljano delo svojo pravo svetlobo. Kot na klic so se dvignili iz tal samostani in začelo je redovništvo svojo pot širom sveta, v eni roki križ, v drugi sekiro, lopato. Sv. Avguštin je pisal o »delu menihov« in ga smatral za dolžnost. A nihče ni v samostanih silil na delo; izvolili so si ga menihi sami. Bilo jim je kot božji zakon žrtve in samozatajevanja in ravnali so se po tem zakonu. Trudili in mrtvičili so se iz ljubezni do Boga, da bi imeli živeža zase in za potrebne. Poleg stroge ubožnosti, pokorščine in čistosti jim je bilo ukazano tudi delo. Pravila sv. Benedikta, ki so bila odločilna za vse redovnike na zapadu, so določala delo za središče zunanjega življenja. Menihi naj delajo po sedem ur na dan. Posebno so se pečali s poljedelstvom, pa tudi z različnimi rokodelstvi. In ko so šli med tedanje poganske narode, germanske in druge, da jim oznanjajo Resnico, so jih vadili tudi dela in rednega stalnega življenja. V neobdelanih ali opustošenih krajih so se naseljevali in trebili gozde za lastno roko. Hudournike in deroče potoke so zajezili in naravnali njih tek, močvirja so izsušili in jih spremenili v rodovitne travnike. Nezdravi deli zemlje so bili v dolgih desetletjih obdelani in rodovitni in obenem zdravi. Učili so narode orati, sejati in obdelovati polje, saditi vrtove, gojiti živinorejo, umetno napeljavati vodo na puste senožeti. Posebno sadjerejo so gojili in dajali lep vzgled. Najboljše vrste sadja so ravno samostanski menihi zanesli v naše kraje, kjer so bile nekdanj puste ravnine ali pa neprodorni gozdovi. Tudi vinoreje so učili posebno Nemce in Francoze in tako boljšali socialno stanje ljudstva. Tako je po pravici zapisal neki ekonom: »Vse boljše poljedelstvo je imelo svoj začetek pri cerkvah ali samostanih« in kmetje so se učili največ od menihov, izmed katerih piše jeden o delu tako-le: »Posebno na obdelovanje polja, ki ga je ustvaril in uredil Bog, obračamo svojo pridnost, mi menihi in naši bratje delamo skupno z dninarji, vsak kolikor more, in tako živimo vsi od svojega dela«. Ker je bilo delo v taki časti in so bili višji stanovi prešinjani s krščan-

skim duhom, zato je živel v oni dobi do reformacije delavec in kmet primeroma udobno. Takrat so bili državni gospodje prisiljeni kovati zakone proti potratnosti delavcev, obrtnikov, kmetov, ki so nosili, vsaj v 13. stoletju, židano obleko.

Cerkev pa trgovina in promet.

Tudi za trgovino in promet je skrbela Cerkev. Škofje so vedno zabičavali krščanskim občinam, naj sprejemajo svoje potrebne. Gostoljubje je bilo tedaj v zelo veliki časti, ker so bili kristjani vedno preganjani in so morali potovati iz kraja v kraj. Zato so imeli verniki vedno sobo v svoji hiši pripravljeno za prihajajoče in potujoče brate. A ne samo lastnih bratov, tudi judov in poganov se je oklepala ta mogočna ljubezen. Sv. Benedikt je ukazal, naj sprejemajo vse goste kot Krista in lepo ravnajo z njimi in jih najboljše pogoste. Vodo za umivanje je moral opat dajati tujcem. Tako so skrbeli samostani za promet, za varnost njegovo. Red sv. Ivana je posebno ustanovljen v ta namen. Trgovci iz mesta Amalfi so sezidali v Jeruzalemu poleg sv. Groba kapelo in zraven malo pozneje še dve prenočišči za tujce in tujke. To prenočišče ali hospital — kakor se je imenovalo — je imelo izvrstno vodstvo in dobro postrežbo. Do 2000 oseb je lahko v njem prenočilo. Pozneje je ustanovil ta red še mnogo takih hospitalov: v St. Gillesu, Otrantu, Tarentu, Mesini, Asti, Pizi in Sevili. Ravnotako je deloval nemški viteški red. Za Karola Velikega že je bilo ustanovljenih nekaj prenočišč, hospici imenovanih, v visokih Alpah, posebno na Tirolskem, ki so posredovala potovanje med Italijo in Nemčijo. Bilo jih je nad 40. Tudi za popraviljanje cest in za napravo mostov so skrbeli pogosto menihi, za varnost trgovcev je Cerkev na različnih shodih ali koncilih mnogo storila. A zašel bi pri svoji razpravi predaleč, če bi navajal razne citate za to. Koliko koristi so bile za trgovino in promet križarske vojske, to vé vsakdo, ki je le malo študiral zgodovino. In zaslugi ima tu Cerkev. — Tudi božje poti so mnogo pripomogle k živahnim semnjem in trgovini ob različnih praznikih. Prepovedovala je Cerkev colnino, izobčevala je one, ki so ropali in pobijali ob cestah, ki so stražili in čakali mirne ladje na morju in jih napadali. Bila je vedno dobrotnica narodov, zato ji morajo i tu nepristranski zgodovinarji peti slavo. Večji del evropskih prebivalcev uživa sadove redovniškega potu, zato je črna nehvaležnost, če država zatira redove, če jih narodi preganjajo. Prejalislej se to maščuje, ker vsaka krivica se maščuje grozno.

Iverl.

Ce bi ljudje res od opic bili, bi jih opice ne posnemale.

...

Ce potrebuješ dobrega sveta, vprašaj zanj svojega sovražnika, potlej pa stori ravno narobe.

Protialkoholno gibanje in naša društva.

Poglavitna naloga naših izobraževalnih društev je — kakor razodeva že njihovo ime — dvigniti izobrazbo, splošno in strokovno, med našim narodom. Seveda izobrazbo na krščanskem temelju. Pa celega človeka mora prešiniti ta izobrazba: njegovo zunanjooliko, nastop, kretanje, občevanje itd.; a še bolj njegovo notranjo stran, njegov um in njegovo srce. Umska izobrazba mora podati našemu ljudstvu vsega, kar potrebuje za napredek v svojem strokovnem znanju in splošnih vedah, ki so potrebne vsakomur v sedanjih modernih časih. Srčna naobrazba pa naj požlahtni njegovo delovanje, ki se kaže v čednostnem krščanskem življenju.

Za tako izobrazbo pa treba gotovih predpogojev; kakor za vsako rastlino ni primerna vsaka zemlja, tako tudi za tako izobrazbo ne vsak narod. Treba za to zdravega, nepokvarjenega, gnotno kolikor toliko dobro podprtega ljudstva.

Vsega tega pa ni, kjer je ljudstvo udano pijančevanju, kjer je narod suženj alkohola. Nezmereno uživanje alkoholnih pijač ima za posledico bolehen, nezdrav rod, gospodarski propad, revščino, razpoloženje za vse, kar je slabega itd.

Zato je ena prvih nalog naših izobraževalnih društev: boj alkoholizmu, pijančevanju! Le tam, kjer bo gospodstvu alkohola odklenalo in se vsaj njegovo pogubno delo omejilo, le tam bo seme, vsejano po izobraževalnih društvih, prineslo veselo in obilno žetev!

V tem boju zoper alkoholizem opozarjamo izobraževalna društva na sledeče točke, ki naj več ali manj pridejo do izvršitve.

1. Že pri ustanovitvi društva naj se zbrano občinstvo zlasti opozori na to, da stoji v društvenih pravilih paragraf, ki pozivlja člane k treznemu življenju. Društvo bo torej moralo nasproti pijančevanju zavzemati sovražno stališče...

2. Društvo naj senikakor ne nastani v hiši, kjer je gostilna. Tako društvo bi si s tem takoj v začetku samo vcepilo kal propada; prilika, da se člani namesto za društvo, brigajo bolj za pijačo, je prevelika; žene in matere po strani gledajo društvo kot zapeljivca mož in sinov itd. Poleg tega morajo naša društva biti svobodna in nezavisna, a to niso, če je društvo v hiši, kjer je tudi gostilna. Iz tega velikrat sledi, da društveni člani postanejo odvisni od gostiničarja.

3. Veselice, zabave in druge društvene prireditve naj se vrše če le mogoče brez pijače. Ako so združene s tombolo ali šaljivo loterijo, naj se za dobitke ne dajejo steklenice vina, žganja, ruma itd., kar je splošno v navadi, temveč med drugimi stvarmi tudi protialkoholne knjige in brošure.

4. Ko se ustanavlja društvo ali telovadni odsek, naj se člani, zlasti mladeniči ne pridobivajo s pi-

jačo in tudi pozneje naj za sodelovanje ne bode nagrada v obliki pijače! Taka organizacija, začeta in zlimana s pijačo, na podlagi premnogihkušenj nima obstanka!

5. V vsakem izobraževalnem društvu bodi v teku leta med drugimi predavanji tudi vsaj eno protialkoholno! Če pa le mogoče, jih bodi več! Predavanje iz te stvarine pa naj bo res temeljito, premišljeno, ki v črno zadene in ne prenese nobenega ugovora.

6. V knjižnici ne sme manjkati protialkoholnih knjig in brošur; knjižničar jim odkaži odlično mesto in skrbi, da pridejo članom večkrat v roke.

7. »Zlata doba«, naše protialkoholno glasilo, mora biti naročena in na društvenih mizah vsakomur na vpogled. Izobraževalnih društev naše organizacije je nad 300 in kakor čujemo, je komaj 50 društev, ki so naročniki »Zlate dobe«. To je žalostno! Rajši črtajte kak drug časopis, ki ni tako potreben, kot »Zlata doba«, ki je poleg tega poceni in stane samo 3 K.

8. V društveni sobi naj se na steno obesijo slike, ki kažejo vsled pijančevanja obolele notranje organe človeškega telesa. Tak neprestan opomin ni brez koristi!

9. Pred vsem pa naj se vsako izobraževalno društvo potruži, da v svoji sredi ustanovi abstinentni krožek. Besede mičejo, zgledi vlečejo. Tistim, ki trdijo, da je brez uživanja opojnih pijač življenje nemogoče, treba dokazati po izglelih, da je to mogoče. Zato skrbimo, da po naših izobraževalnih društvih vzgojimo nekaj mož, mladeničev, žena in deklet, ki iz ljubezni do pijancev sami nič ne pijo! Ta četica bodi kvas, ki bo celemu kraju prinesel nove zdrave nazore o vrednosti in škodljivosti alkoholnih pijač! Ti abstinentni člani izobraževalnih društev bodo pa tudi čuvali nad tem, da se prej naštete točke v društvu tudi res izvršujejo, in protialkoholno gibanje pride do svoje veljave.

10. Kadar se med nami vrše kake večje prireditve, kakor: letni občni zbori S. K. S. Z., katoliški shodi, razni socialni kurzi itd., naj bo redna točka pri teh prireditvah tudi predavanje iz protialkoholnega vprašanja. Le tako bo mogoče v javnosti vzdržati potrebno zanimanje za to prevažno gibanje.

Iz naštetih točk je jasno, kako lepo priliko imajo naša izobraževalna društva živahno in izdatno sodelovati v boju proti pijančevanju.

Seznam „Zveznih društev“ v letu 1907/8.

I. Akademski društvi.

1. Dunaj. — S. k. akademsko društvo »Danica«.
2. Gradec. — S. k. akademsko društvo »Zarja«.

II. Kranjska »Zveza«.

1. Ljubljana. — Slovenska krščansko-socialna zveza, moški oddelek.
2. Ljubljana. — Slovenska krščansko-socialna zveza, ženski oddelek.
3. Ljubljana. — Slovensko gospodarsko izobraževalno društvo za trnovsko in krakovsko predmestje.
4. Ljubljana. — Gospodarsko izobraževalno društvo »Prihodnost« za peti mestni okraj.
5. Ljubljana. — Izobraževalno sl. društvo za četrti mestni okraj.
6. Ljubljana. — Izobraževalno sl. društvo v Vodmatu.
7. Ljubljana. — Katoliško društvo za mladeniče.
8. Ljubljana. — Katoliško društvo za delavke.
9. Ljubljana. — Društvo »Abstinent«.
10. Ljubljana. — Poselsko društvo svete Marte.
11. Ljubljana. — Pevsko društvo »Ljubljana«.
12. Ambrus. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
13. Besnica pri Kranju. — Katol. slovensko izobraževalno društvo.
14. Bled. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
15. Bohinjska Bela. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
16. Bohinjska Bistrica. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
17. Borovnica. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
18. Boštanj. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
19. Brezje. — K. s. izobražev. društvo.
20. Breznica. — K. s. izobraževalno društvo.
21. Brezovica pri Ljubljani. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
22. Cerklje. — K. s. izobražev. društvo.
23. Cerklje na Dolenjskem. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
24. Cerknica. — Kat. slov. izobraževalno društvo.
25. Črni vrh nad Idrijo. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
26. Dobropolje. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
27. Dobrova pri Ljubljani. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
28. Dol pri Ljubljani. — K. s. izobraževalno društvo.
29. Domžale. — Katol. izobraževalno in podporno društvo.
30. Dob. — K. sl. izobraževalno društvo.
31. Dobrnič. — K. slov. izobraževalno društvo.
32. Sv. Duh pri Krškem. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
33. Gorje Zgornje. — Bralno društvo.
34. Št. Gothard. — Katol. slov. izobraževalno društvo.
35. Horjul. — K. s. izobražev. društvo.
36. Idrija. — Katol. delavska družba.
37. Ihan. — K. s. izobraževalno društvo.
38. Sv. Jakob ob Savi. — K. s. izobraževalno društvo.
39. Št. Janž na Dolenjskem. — K. s. izobraževalno društvo.
40. Št. Jernej. — Kat. sl. izobraževalno društvo.

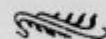
41. **Jesenice.** — Katol. delavsko društvo.
42. **Št. Jurij pri Kranju.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
43. **Kamna gorica.** — Delavsko bralno društvo.
44. **Kamnik.** — Društvo »Kamnik«.
45. **Komenda.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
46. **Koprivnik.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
47. **Koroška Bela-Javornik.** — Katol. sl. izobraževalno društvo.
48. **Košana.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
49. **Kranj.** — Izobraževalno in zabavno društvo »Kranj«.
50. **Sv. Križ pri Litiji.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
51. **Križev pri Kostanjevici.** — Katol. sl. izobraževalno društvo.
52. **Križe pri Trzinu.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
53. **Kropa.** — Kat. sl. delavsko društvo.
54. **Kokra.** — K. s. izobražev. društvo.
55. **Št. Lambert.** — K. s. izobraževalno društvo.
56. **Sv. Lenart nad Škofjo Loko.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
57. **Leskovec.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
58. **Ljubno.** — K. s. izobražev. društvo.
59. **Dolenji Logatec.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
60. **Logatec Gorenji.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
61. **Loški potok.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
62. **Mekine.** — K. s. izobraž. društvo.
63. **Mengeš.** — K. s. izobražev. društvo.
64. **Metlika.** — K. s. izobražev. društvo.
65. **Mirna.** — K. s. izobražev. društvo.
66. **Mokronog.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
67. **Moravče.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
68. **Mošnje.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
69. **Novo mesto.** — Katol. društvo rokodelskih pomočnikov.
70. **Naklo.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
71. **Olshevek pri Kranju.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
72. **Št. Peter na Krasu.** — Katol. delavsko podporno društvo.
73. **Planina.** — Slov. kat. izobraževalno društvo.
74. **Polhov gradec.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
75. **D. M. v Polju.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
76. **Postolna.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
77. **Preddvor.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
78. **Preska.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
79. **Preska.** — Katol. delavsko društvo.
80. **Radoljica.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
81. **Rateče pri Škofji Loki.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
82. **Ribnica.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.

83. **Ribno.** — K. s. izobražev. društvo.
84. **Rob pri Vel. Laščah.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
85. **Rova.** — K. s. izobraževalno društvo.
86. **Rovte.** — K. s. izobražev. društvo.
87. **Št. Rupert.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
88. **Selca nad Škofjo Loko.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
89. **Sela pri Šumbregu.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
90. **Senožeče.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
91. **Slavina.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
92. **Smlednik.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
93. **Sodražica.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
94. **Sostro pri Ljubljani.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
95. **Spodnja Idrija.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
96. **Spodnja Šiška.** — Kršč. soc. izobraževalno društvo.
97. **Srednja vas v Bohinju.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
98. **Stari trg pri Ložu.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
99. **Studenca pri Postojni.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
100. **Škocjan pri Mokronogu.** — Katol. sl. izobraževalno društvo.
101. **Škofja Loka.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
102. **Šmarca.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
103. **Šmarje - Sap.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
104. **Šmartno pri Kranju.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
105. **Šmartno pri Litiji.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
106. **Šmartno pod Šmarno goro.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
107. **Šmihel pri Novem mestu.** — Ljudska knjižnica.
108. **Trata.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
109. **Sv. Trije kralji nad Rovtami.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
110. **Trnovo.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
111. **Sv. Trojica nad Cirknico.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
112. **Trzin.** — Katol. slov. izobraževalno društvo sv. Jožefa.
113. **Vače.** — K. s. izobraževalno društvo.
114. **Velika Dolina.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
115. **Vesovo.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
116. **Velike Lašče.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
117. **Vevče.** — Strokovno društvo papirnih delavcev.
118. **Vič - Glince pri Ljubljani.** — Katol. sl. izobraževalno društvo.
119. **Št. Vid nad Ljubljano.** — Blaž Potočnikova čitalnica.
120. **Št. Vid nad Ljubljano.** — Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov.
121. **Vrhnika.** — Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov.

122. **Zapoge.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
123. **Zagorje ob Savi.** — Delavsko bralno društvo.
124. **Zagradec.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
125. **Zabnica pri Škofji Loki.** — Katol. sl. izobraževalno društvo.
126. **Železniki.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
127. **Žiri - Dobruška.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
128. **Žužemberk.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
129. **Želimijs.** — Slovensko ljudsko izobraževalno društvo »Luč«.
130. **Št. Vid pri Vipavi.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
131. **Lozice pri Vipavi.**

III. Vipavska zveza.

1. **Budanje.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
2. **Coč.** — K. sl. izobraževalno društvo.
3. **Goče.** — Pevsko in katol. slov. izobraževalno društvo »Nanos«.
4. **Planina.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.
5. **Podraga.** — Katol. slov. izobraževalno društvo.
6. **Slap.** — K. s. izobražev. društvo.
7. **Šturje.** — K. s. izobražev. društvo.
8. **Ustje.** — K. s. izobraževalno društvo.
9. **Vipava.** — K. s. izobražev. društvo.
10. **Vrbače.** — K. s. izobražev. društvo.
11. **Vrpolje.** — Kat. slov. izobraževalno društvo.

Društveni vestnik.

Ljubljanska S. K. S. Z. je za letošnje zimsko dobo svoje delovanje tako-le uredila: **Ob ponedeljkih** je ob pol 8. zvečer poduk v laščini in sicer za I. oddelek (podučuje dr. M. Opeka) v dvorani S. K. S. Z. v »Unionu« in za II. oddelek (podučuje kanonik dr. J. Koren) v trgovski šoli na Kongresnem trgu. — **Ob točkah** so ob pol 8. zvečer v društveni dvorani javna predavanja. **Dramatična šola** ob 8. zvečer v gorenjih prostorih S. K. S. Z. (Podučuje g. Urbančič). — **Ob sredah** ob 8. zvečer poduk v stenografiji II. tečaj v trgovski šoli (Podučuje g. Klemenčič). — **Ob četrčkih** zvečer ob 8. so diskusijski večeri o socializmu v društveni dvorani. Poleg tega ob pol 8. poduk v stenografiji I. tečaj v trg. šoli (uč. g. Klemenčič). **Ob petkih** ob 8. zvečer poduk v knjigovodstvu (podučuje g. I. Podlesnik v trgovski šoli na Kongresnem trgu). — **Ob sobotah** ob 8. uri zvečer v društveni dvorani pevski vaje mešanega zbora S. K. S. Z. (podučuje g. Čadež; ta poduk se po potrebi vrši tudi ob sredah ob istem času in v istih prostorih). — Ob 8. uri zvečer poduk v angleščini (podučuje g. dr. Lenart). — Ob 9. uri zvečer poduk v ruščini (podučuje g. dr. Lenart). — **Ob nedeljah** od 11. do 12. dopoldne poduk v poljščini (podučuje g. dr. Lenart).

V ženskem odelku se vrši pouk v v enju ob ponedeljkih in petkih, v likanju ob torkih in četrkih, začetek vedno ob 7. uri. (Društveni prostori »Union«, Frančiškanske ulice, I. nadstropje, kjer se vsak večer sprejemajo tudi oglasi.)

Skupna društvena čitalnica je odprta vsak dan od pol 7. do 9. ure zvečer, društvena knjižnica pa vsak torek in četrtek od 7. do 8. ure zvečer.

Izkaznice, s katerimi se bodo naši ljudje izkazali in priporočili, ako se preselejo iz enega kraja v drugega, in ki bodo obsegale naše cerkvene in društvene organizacije z natančnimi podatki, kje se nahajajo, kaj in kdaj prirejajo svoje prireditve itd., so že pripravljene za tisek, samo nekaj krajev še manjka, iz katerih ne moremo dobiti potrebnih poročil. Dosedaj smo prejeli: Za Ljubljano, Celje, Donawitz, Gorico, Gradec, Knittelfeld, Jesenice, Maribor, Trbovlje, Zagorje. Manjkajo še: Celovec, Dunaj, Trst, Zagreb, Reka, Pulj, Idrija itd.

Predavanja o protialkoholnem gibanju. Zeleti je, da bi se proti pijačevanju kaj več storilo. Zato več predavanj po deželi o tem predmetu! Kdor želi imeti tako predavanje, naj se obrne pismeno na naslov: Janez Kalan, župnik v Ljubljani, Stara pravda št. 7.

Slovesna otvoritev »Selškega doma« in ustanovitev katoliškega slovenskega izobraževalnega društva v Selcih.

Nedelja 27. decembra ostane pomembna za selško dolino. Po popoldanski službi božji se je zbralo v dvorani novega selškega doma okrog 400 ljudi, ki so prišli slaviti združeno misel. Zastopana so bila društva: »Danica«, izobraževalna društva iz Dražgoš, Sv. Lenarta, Škofje Loke in Železnikov; iz Škofje Loke se je pripeljal tudi 22 krepkih telovadcev.

Moški zbor je pod vodstvom vrlega organista Antona Jermana zapel Foersterjevo kantato »Ako Gospod«, mešani zbor, obstoječ iz 22 izvežbanih pevcev in pevk, pa novoblagoslovljenemu domu primerno Aljaževu »Ne zveni mi«. Krasen pevski zbor je žel splošno priznanje.

Nato je govoril mil. g. prelat Andrej Kalan slavnostni govor. Zadržana misel praznuje danes godovni dan v selški dolini. Veliko domov se je že sezidalo po slovenski domovini; vendar ga še nimamo takega, da bi združeval to, kar v Selcih. Zgornji prostori, dvorane, so v prvi vrsti namenjeni za mladino; spodnji prostori pa za onemoglo starost. Na prvi pogled se zdi, da to ne gre skupaj; če pa pogledamo globlje v človeško življenje, moramo priznati, da so Selčani pravo zadel, ko so to oboje združili pod eno streho. Kakor je pri vsakem podjetju potreben božji blagoslov, tako tudi pri tem. Primerno so pevci v začetku zapeli: »Ako Gospod ne zida hiše, zastoj se trudi, kateri jo zida«. Zato prosimo sedaj božjega blagoslova nad to hišo in nad vse, ki bodo v tej hiši delovali. — Nato blagoslovi posloje.

Za tem sledi ustanovni občni zbor izobraževalnega društva. Otvori ga predlagatelj pravil, kaplan Kepec. Za predsed-

nika zborovanju predlaga g. deželnega in državnega poslanca Demšarja. G. prof. poslanec Jarc poroča o pomenu organizacije in izobrazbe. Govori o osvoboditvi kmeta v letu 1848. Liberalizem je zaslužil kmeta, pa kmalu je prišla zarja po Raiffeisnu, ki je združil kmeta in obrtnika v trdno organizacijo proti kapitalizmu. Združeno misel je na Slovenskem najbolj razširil dr. Krek. Koliko sadov združnega dela more že pokazati selška dolina! Selčani so začeli najpopred na gospodarskem polju, s posojilnico, sodarsko in živinorejsko zadrugo. Posojilnica jim je omogočila, da danes stoji selški dom.

Sedaj pa naprej k izobrazbi. To bo izobraževalno društvo nudilo s knjižnico, s predavanji. Namesto za pijačo, dajte denar za knjige! Predstave vas bodo poživile in marsikaj podučile. Za fante bo posebno telovadba dobila veliko privlačno silo. Izvežban pevski zbor, ki je ravno izborni zapel, priča, da se bo tudi petje tukaj dobro gojilo.

Ljudstvo je ves čas z zanimanjem poslušalo primerna izvajanja že znanega izvrstnega govornika.

Poslanec Demšar se krepko zahvali govorniku. Nato kaplan Kepec povabi navzoče, naj se v velikem številu zapišejo v novo društvo. K društvu je pristopilo takoj 100 udov, ki so izmed sebe izvolili odbor.

Iz Selc. Predstava, ki jo je novo izobraževalno društvo priredilo na dan novega leta, je nad vse pričakovanje dobro uspela. Vseh 35 oseb, ki so sodelovali pri predstavi kot igralci, tamburaši ali pevci, so častno rešili svojo nalogo. Veseli smo naših fantov, ki so se v igri »Sanje« ob svojem prvem nastopu tako uživali v svoje vloge. Pokazali so, da je v njih veliko dosedaj še ne izrabljenih moči. — Tam buraši so nas zopet razveselili z novimi igrami: Brož, »Napried«; Farkaš, »Hrvatsko kolo« in lepo božičnico »Angelsko petje«. — Društvena dvorana popolnoma odgovarja svojemu namenu. To se je pokazalo pri zadnji predstavi. Široka je 6 m 30 cm, dolga pa vsa 19 m, 3 m 80 cm dolžine zavzame gledališki oder. Pri zadnji predstavi je bilo oddanih 104 sedeži in okrog 270 stojišč. Pri igri so iznenadile lepo barvane kulise. — Občni zbor izobraževalnega društva in predavanje dr. Kreka bo v nedeljo, dne 17. t. m. — 24. t. m. predavanje o mladinski organizaciji, posebno o telovadbi. Predavat pride predavatelj iz Ljubljane. Kdor še ni član društva, naj se kmalu vpiše, potem pa k predavanju!

Št. Vid pri Vipavi. Naše društvo je priredilo na Novega leta dan veselice. Vkljub temu, da je burja grozno razsajala, je bila vendar dvorana natlačena polna. Tu smo čuli dobro izvežbani moški zbor pod vodstvom g. Ant. Bratovža in ljubki ženski zbor vrle gospodične Anice Premrl. Občinstvu je jako ugajal ta zbor in pevke so morale na splošno željo obe pesmi ponoviti. Lepo pesem »Oljki« je s čustvom deklamovala ena najbolj požrtvovalnih članic. Temu je sledil Anton Medvedov igrokaz »Posestrimi« v štirih dejanjih. Kdor

je gledal naše igralce, se je moral čuditi, da so kaj takega zmožni kmečki fantje in dekleta. In nekateri so šele prvič nastopili. Vsi so vredni obile pohvale, kar jim je občinstvo tudi pokazalo z živahnim ploskanjem. Na splošno željo, zlasti pa nekaterih iz sosednjih vasi, se je veselica ponovila na praznik Sv. Treh kraljev. Tudi sedaj je občinstvo napolnilo dvorano. Ta dan smo čuli kar tri zборе: moškega, ženskega in mešanega, kar se ne sliši povsod. Igralo se je z istim uspehom kot prvič. Dobiček je namenjen v prid novi šolski zastavi. Nekaj pa moramo grajati četudi neradi. Vkljub temu, da se je igra priredila v šolski namen, vendar ni bilo zraven gđ. učiteljice, niti okrajnega šolskega nadzornika. Tudi ostanek liberalne surovosti je hotel motiti veselico, a naj vedo, da se zanje ne brigamo več. Mi gremo naprej svojo pot omike in izobrazbe. Mnogim nerednostim je kriv tudi fantovski terorizem, ki naj bi se že vendar enkrat končal. — Sedaj se snuje pri nas telovadni odsek. Posebno dekleta so zanj navdušena. Kar takoj bi radi začele, le prostor jim dela preglavice. V navdušenosti naj bi jih fantje posnemali, pa bomo prišli do svojega cilja, do zmage.

Bohinjska Srednja vas. Na novega leta dan je imelo »Izobraževalno društvo« svoj II. redni občni zbor. Iz tajnikovega poročila posnemamo, da je priredilo društvo leta 1908 dvanajst predavanj in šest dramskih prireditev; udeležilo se je po svojih zastopnikih mekinjske slavnosti dne 28. maja, zborovanja »S. K. S. Z.« v Škofji Loki in miadeniškega tečaja ravnotam 26. in 27. julija. — Izmed predavanj omenjamo zanimive sestavke naših fantov, tako »O združevanju kmetijskih ljudij, posebno fantov« (Janez Arh ml.), »Kako se človek tudi brez alkohola lahko pošteno zabava« (isti), »Vzroki, zakaj kmetijski stan propada, ki so jih kmetje sami krivi« (isti), »O Stephensonu« (Martin Arh ml.), »Kako se naj sadi sadno drevje« (Jakob Mlakar ml.), »Alkohol — sovražnik našega zdravja« (Janez Zupan ml.) i. dr. 20. apr. je predaval sedanji gospod deželni poslanec župnik Piber »O naših planinah« in pojasnil, kako so naši predniki po lastni krivdi izgubili mnogo planin in gozdov (n. pr. Komno, Mesnove i. dr.), obenem pa opozarjal, kako naj se zdaj ravna, ako hočemo dobiti kaj nazaj. 19. julija je predaval g. Slavko Ravnikar iz Ljubljane o »Kmetijstvu in živinoreji«. Razen tega so večkrat predavali tudi domači gospodje. Po vsakem predavanju se je vnel živahen razgovor. Izmed iger omenjamo »Mlini pod zemljo«, »Novi zvon na Krtnah«, »Dr. Vseznal«, »Pri grajski kapeli«, »Zamujeni vlak«; dekliske: »Svoje glavna Minka«, »Na Marijinem srcu«. — Tudi društveni pevski zbor »Planinka«, moški in mešani, je nastopil ob raznih prilikah. To nam priča, da društvo ni spalo. Udeležba je bila vedno prav mnogoštevilna. Naj krepko raste in prospeva še nadalje v dušni in telesni blagor našega vrlega ljudstva! — Posebno veselo znamenje je, da so tako marljivo nastopali tudi preprosti mladeniči, ki so se v društvu povzpeli res neverjetno visoko v iz-

obrazbi. Pač živ dokaz, kako koristna so naša izobraževalna društva! Zato posebno mladenci — v društvo vsi, ki vam je mar resno delo in prava izobrazba! Tudi zabave najdete tu dovolj — seveda le poštene in pametne. Društvo bo skrbelo, da se bodo vršila redno mesečna predavanja. Da more društvo propevati, mora gledati, da si tudi v denarnem oziru zagotovi stalne dohodke. Treba časopisov, treba not, knjig za knjižnico itd. Glavni vir dohodkov je članarina, ki jo morajo člani redno plačevati (1 krono na leto) in igre. Gotovo bi zgrešilo društvo svoj namen, ko bi mu bile glavni cilj igre in veselice, toda prav tako je neumno zabavljanje, češ, čemu igre? Razen tega namena, da društvo zajema tu dohodke v pokritje stroškov, imajo igre tudi kaj vzvišeno izobraževalno nalogo. Igravci se uče javno nastopati, pogumno, lepo govoriti in se primerno vesti, na gledavce pa imajo lepe igre tudi velik vtis, marsikdaj večjega, kot vsaka pridiga. To je vzgojni namen takih predstav. A še nekaj drugega je. Gotove čase v letu si želi vsak človek, naj bo še tako miren in pаметen, nekakšne zabave, posebno predpustni čas. Zlasti mladina misli, da mora takrat malo ponoreti, a gotovo je bolje, da najdejo potrebno zabavo v društvu, kakor pa po gostilnah in plesiščih. Dolžnost skrbnih, krščanskih starišev je, da obvarujejo svoje sinove in hčere in jim dajo priliko, da si poiščejo razvedrila v društvenem življenju. — Društvo ima posebno »Dekliško zvezo«. Več mladeničev je tudi v »Abstinencijskem društvu«.

Bohinjska Srednja vas. Prihodnjo nedeljo, 17. t. m. po nauku, bo v izobraževalnem društvu v »Zadrugi« predaval tajnik katoliškega društva »Zarja« v Gradcu, visokošolec g. Pavel Rupnik. Možje in fantje, posebno mlajši — udeležite se v obilnem številu. Nekaj posebno zanimivega bo! — »Telovadnega odseka« so pošteli fantje zelo veseli, ker vedo, da jim bo nudil mnogo prilike za telesno, a še bolj duševno izobrazbo, obenem pa tudi poštenega razvedrila in zabave. Da gotovim ljudem tako društvo, posebno ker je na strogo katoliški in nraveni podlagi, ne more biti všeč, je samoobsebi umevno. Mi gremo po začrtani poti naprej do svojih vzvišenih ciljev, pse pa pustimo ob potu, naj lajajo! Vsem poštenomislečim fantom — na svidenje v telovadnem odseku in krepak! — Na zdar! — Zadnje dni kar naprej sneži. Veliko lesa (štokov) so že spravili ljudje z gorá. Zdaj bo pa sneg le že prevelik.

Iz Predvora. Tukaj je že pred petimi leti ustanovljeno »Slov. katol. izobraževalno društvo«, le žalibog, da je zadnji čas skoro popolnoma zaspalo. V spomladi minolega leta je pa dobila predvorská župnija novega gospoda župnika, zelo vztrajnega bodrilca v društvenem življenju, pa tudi gorečega dušnega pastirja v osebi g. Fr. Lakmayerja. Društvo se je jelo zdaj gibati in vstajati iz društvenega spanja; to se je pokazalo že novega leta dan in nedeljo potem. Dekleta so priredile veselice z igro »Nežka z Bleda«, ki je v splošno zadovoljnost občinstva izpadla. Dodal se

je potem še komičen prizor: »Kmet in fotograf«, ki je pa nad vse občinstvu dopadlo. Zeleti je tukaj le večji prostor za prirejanje veselice in gledališnih predstav. Župnijska veža, dasi precej velika, je bila natlačeno polna; velika množica ljudi je pa morala oditi, ker ni bilo več prostora za vstopiti. Upati je, da se vse uredi glede prostora za veselice po prizadevanju gospoda župnika in nekaterih zelo navdušenih fantov-udov izobraževalnega društva. Predpustom se bo zopet priredila veselica z igro, katero prirede pa fantje na korist društvene knjižnice, ali pa še bolj potrebno, za povečanje gledališnih prostorov. S tem se že sedaj prosi, da se je v obilnem številu udeležite ter s tem podpirate po možnosti naše revno društvo, da si vendar kaj opomore. Upajmo, da se nam uresniči želja, posebno ker so se jeli dramiti tudi fantje. Prav tako! Le pogumno in vztrajno naprej! Da vas, dragi bralci »Domoljuba« ne bom preveč dolgočasil z mojim obširnim dopisom, vam kličem vsem, posebno pa udom in sploh našemu katoliškemu izobraževalnemu društvu: Vse za Boga, vero in omiko!

Dol pri Ljubljani. Katoliško izobraževalno društvo v Dolu bo imelo svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 24. januarja t. l., popoldne po službi božji. Prva točka dnevnega reda: pobiranje udnine in vpisovanje novih članov. Potem je poročilo o delovanju društva v preteklem letu in volitev novega odbora. Prijatelji društva, udeležite se polnoštevilno. — Odbor.

Domžale. Katol. izobraž. in podporno društvo v Domžalah je imelo 6. jan. svoj letošnji občni zbor. Iz prav zanimivih poročil o društvenem delovanju v preteklem letu posnamemo sledeče: Pristopilo je zopet 56 udov, umrla sta dva moška (Peter Rihtar in Miha Dimec) in dva ženska uda (Ivana Pavlič in Marija Kovač). Društvo šteje sedaj 129 moških in 238 ženskih, skupno 367 udov. Od teh jih je v strokovnem odseku slavnikaškega delavstva v Domžalah 56 moških in 150 ženskih. Podpore med bolne društvene ude se je razdelilo lani 1433 K. Dobilo jo je 31 moških in 47 ženskih udov. Društvo je imelo naročenih 6 izvodov »Slovenca« za posamezne vasi in 49 izvodov »Mladosti«. — In vendar je blagajničar Fr. Končan izkazal preostanek do 200 K, tako da znaša društveno premoženje nad 700 K gotovine, ki je naložena v hranilnici in posojilnici v Domžalah. — V »Čebelico« ženskega in moškega odseka je 114 oseb v 843 vlogah vložilo med letom 4791 K 76 h, dvignilo pa 699 K 60 h. Privarčevana svota 4092 K 16 h se je dne 31. decembra dvignila in s pripadajočimi obrestmi porazdelila na 109 hranilnih knjižic posameznih vlagateljev in vlagateljic. — Društvena knjižnica se je zopet pomnožila za 52 knjig. Sedaj je v njej 339 vezanih knjig. Tekom leta se je prebralo 2138 knjig. Moški so jih prebrali 507, ženske pa 1631. — Društvo je priredilo tri veselice s petjem in igrami. Uprizorile so se igre »Na Marijinem srcu«, »Lumpacij Vagabund« in »Revček Andrejček«. Pri vseh je iz posebne prijaznosti zopet sodelovala vrla domžalska godba. Čast jej za to! —

Društveni pevski zbor je štel nad 20 pevec in pevk. — Predavanj je bilo pet. Govorili so: Vekoslav Ravnikar o vzgoji otrok, Fr. Terseglav o Bosni in Hercegovini, državni poslanec Gostinčar o starostni zavarovalnici in Fr. Bernik o povzdigi kitarske industrije in o svojem lurskem romanju. — Društvo se je z zastavo udeležilo bratskih društvenih slavnosti v Cerkljah, v Mekinjah, na Vrhniki in v Škofji Loki. — Odbor se je soglasno izvolil ves dosedanj. Prav tako tudi zaupniki in zapupnice delavstva strokovnega odseka, ki so zajedno njega odbor za vse stanovske, delavske zadeve udov. Načelnik odseka je Janez Svoboda, načelnica pa Franja Pavli. — Za navdušenjem je sklenil občni zbor, da si tekom letošnjega leta postavi svoj društveni dom, ki ga društvo tako živo pogreša. Izvolil se je že tudi stavbeni odbor. Velevažen sklep — Bog ga blagoslovi!

Iz Kozjega. Vžigalice v prid obmejnim Slovincem prodaja pri nas samo trgovec gospod Jožef Druškovič, ki ga ob tej priliki priporočamo vsem zavednim Slovincem in Slovenkam. Svoji k svojim!

Predavanja za dekleta v goriški organizaciji. Meseca februarja bo imelo »Kat. slov. izobraževalno društvo« predavanje za ženske, posebno za dekleta. Goriška S. K. S. Z. bo skušala v prihodnje tudi drugim društvom dobiti za dekleta ženskih predavateljic. Korak naprej v izobraževalni organizaciji.

Goriška izobraževalna društva opozarjamo, naj skrbte za to, da seznanjajo ljudstvo z načrtno postavo o zavarovanju za starost in onemoglost. Ta stvar je za kmeta in za delavca velikanske važnosti. Liberalci hočejo sedaj ljudstvo begati. Naša dolžnost bodi, da ljudstvo podučimo. Predavatelje preskrbi lahko S. K. S. Z. v Gorici.

Družinski večer S. K. S. Z. v Gorici dne 29. decembra se je obnesel prav dobro. Navzoči člani s svojimi družinami so se kaj lepo zabavali nad lepimi božičnimi skioptičnimi slikami in krasnimi božičnimi komadi, ki jih je igral gramofon. Lepo so uspele deklamacije, ki sta jih deklamirala dva člana telovadnega odseka in mala deklica. Zeleti bi bilo, da nas S. K. S. Z. na ta način še večkrat zbere v svojih prostorih.

Iz St. Andreža. Naše kat. slov. izobraževalno društvo »Naš Dom« se prav lepo razvija. V nedeljo, dne 3. t. m. smo zopet imeli predavanje. Predaval je profesor g. dr. Pavlin, naš rojak. Ob priliki predavanja dne 26. decembra so nabrali vrlišent-andrežci 25 K za telovadni odsek. Hvala lepa!

Novo izobraževalno društvo na Kobariškem. Z Libušnega: Na novega leta dan smo ustanovili kat. slovensko izobraževalno društvo za Smast. Zbralo se je na zborovanju več ko 200 udeležencev. Obenem se je vršilo tudi pripravljavno zborovanje za snujóče se kat. izobraževalno društvo za vasi Vrsno in Krn. Predsednik novemu društvu je vrli posestnik Sokol iz Smasti. Na zborovanju je govoril odposlanec S. K. S. Z. iz Gorice dr. Dermastia. — Pomenili smo se tudi

nekoliko o posojilnici, ki jo nameravamo ustanoviti kmalu. Bog daj obilo uspeha! Krščanski kmetje, združujmo se v prospeh svojega stanu!

Drežnica. Precej v hribih živimo, oddaljeni od prometnih sredstev, posebno od železnice. Med tem ko drugam hodijo predavati predavatelji, jim to k nam radi oddaljenosti ni tako lahko mogoče. Tembolj smo veseli, kadar priredi naše društvo kako predavanje. Tako je o Božičih predaval pri nas naš rojak bogoslovec č. g. A. Rutar. Predavanje je bilo za sedanje čase jako važno: o tisku. Predavatelj nam je razložil dobri in slabi tisk. Svojo hvaležnost gospodu govorniku bomo najbolje pokazali na ta način, da se bomo ogibali slabih liberalnih in socialističkih listov in razširjali dobre, krščanske. Na delo!

Podmolec. Lepo skioptiško predavanje smo imeli dne 3. t. m. Prvikrat smo imeli priliko pri nas videti skioptiške slike. Predavanje je bilo o Rimu. Vmes je gosp. predavatelj iz Gorice vpletel mnogo nauk, ki so prav primerni za sedanji naš položaj.

Deskle. Ni dolgo še, odkar smo dobili pri nas svoje izobraževalno društvo. Sedaj ga imamo in dobro uspeva. Imamo že dobro izvežban pevski zbor, ki lepo napreduje. Imamo tudi knjižnico. Društvo šteje sedaj okrog 90 moških in ženskih članov. O Božiču je predaval v našem društvu član »Slovenske dijaške zveze« o suženjstvu in krščanstvu. Okrog nas je ponekod še neprebit liberalni led. A solnce našega navdušenja bo raztopilo te liberalne ostanke. Hočemo krščanske izobrazbe!

Orehovlje. Katol. slov. izobraževalno društvo v Orehovljah je priredilo v sredo na Sv. Tri kralje poučno predavanje. Govoril je biljenski kurat Abram o komunizmu. Z vzgledi je pojasnjeval razloček med zdravimi krščanskimi načeli o socializmu ter med zmedenimi sanjami socialne demokracije. — Pred mesecem smo imeli predavanje o starostnem zavarovanju, ki nas je zelo zanimalo. O tem predmetu je govoril zastopnik S. K. S. Z. iz Gorice. S predavanji skrbimo za svojo izobrazbo! Naprej!

Veliki dol (na Krasu). O božičnih praznikih smo imeli v našem izobraževalnem društvu prav zanimivo predavanje. Predaval je član »Slovenske dijaške zveze« o aneksiji Bosne in Hercegovine. Govoril nam je tudi o vseučiliškem vprašanju. Naše društvo prav dobro napreduje in stori, kar je mogoče za izobrazbo svojih članov. Škoda je le, da tako redko dobimo od drugod kakega predavatelja. Je pa tudi res težko k nam priti. To ve posebno tisti, ki pozna naše ceste in pota. V tem oziru smo na Krasu res zapuščeni. Bog ve, kdaj se nas spomnijo!

Iz Kozlega na Štajerskem. Bodi tisočkrat pozdravljena draga nam priloga »Društvenik«, ki si zadela pravo strujo. Takega društvenega lista smo nujno potrebovali na našem časnikarskem polju. In zdaj, hvala Bogu, ga imamo, da bomo lahko bolj podrobno poročali naše društvene stvari, razmere in težnje. Vso čast »Domoljubu« za to brezplačno prilogo in

gospodom urednikom za požrtvovalnost, da so prevzeli to prekoristno urejevanje »Društvenika«, ki naj nam bo nekaki kažipot v društvenem delokrogu. Bog blagoslovi vaš težavni načrt. Tebi pa, ljubi »Društvenik«, daj Bog, da bi našel pravi odsev v naših društvih in prekoračil prag najrevnejše gorske kočice z »Domoljubom«. Daj, ljubi Bog, ti tudi mnogo zvestih prijateljev-bralcev in pridnih poročevalcev. Zato tudi jaz z veseljem primem za pero, da ti nekaj malega poročam o našem društvenem delovanju že v prvem listu. Naše »Gospodarsko bralno društvo« je imelo v nedeljo, dne 20. grudnia pr. l., svoje letno občno zborovanje in volitev novega odbora. Voljeni so ti-le gospodje: Marko Tomažič, dekan, predsednik; Ivan Šketa, kaplan, podpredsednik; Mihael Pustišek, tajnik; Vinko Berstošek, blagajnik; Jožef Prešiček, knjižničar; Anton Maček in Avgustin Palir, odbornika; Vinko Höfler in Janez Planinc, namestnika. Tako je tedaj sestavljen nov odbor in upamo, da bo tudi marljivo deloval. Opozorimo že danes, da se v kratkem zopet priredi igra, ki bo povzročila mnogo smeha in zabave. Vsem prijateljem društva pa želimo stotisoč sreč v tem novo pričetem letu 1909. Z Bogom in Marijo želi v kratkem na srečno svideenje vaš društveni prijatelj iz Kozlega.

Z Vrhniko. Po krasnih uspehih, ki jih je doseglo mlado katoliško slovensko izobraževalno društvo na Vrhniko na novega leta dan s svojo predstavo »Najdena hči« in z vsestransko ugajajočim programom, bo stopilo dne 17. t. m. zopet na občinstvo. To pot se bodo pokazali naši vrli telovadci z božično igro »Na betlehemskih poljanah«. Med drugimi pevskimi točkami 35 članov broječega društvenega pevskega zbora se bo tudi proizvajala krasna Foersterjeva dramatična skladba »Pomlad«. Upamo, da bo občinstvo s tako pri srčno zadovoljnostjo odhajalo iz dvorane, kakor na novega leta dan. Zato k obilni udeležbi vabi odbor.

Gornji grad. Dne 26. decembra je priredilo naše izobraževalno društvo žalostno igro »Mlinar in njegova hči«. Igra je, čeravno je dolga in težavna, vendar jako dobro izpadla. Igralci so nastopali pogumno in reševali svoje uloge jako spretno. Udeležba je bila zelo dobra. Pred igro in po igri je tamburaški zbor udarjal lepe komade pod vodstvom mladeniča Antona Ribiča. Vsa čast in hvala gre igralcem in osebam, ki so se trudile za igro. Posebna hvala gre g. kaplanu Berku za trud, ki so ga imeli z igralci. Mi mladi naprej!

Društveno slovstvo.

Društveni koledarček za leto 1909. V. letnik. Ta priljubljeni koledarček je izšel za novo leto v prav posebno lični in ročni obliki. Prinaša vse običajne koledarske stvari; poleg tega tudi pregled društvenega delovanja S. K. S. Z., seznam vseh »Zvezinih« društev in pa poslovnik za telovadce. Razposilali smo ga telovadnim odsekom v večjem številu, drugim izobraževalnim društvom pa po 2—3 izvide.

Lepo prosimo tiste, ki ga ne mislijo obdržati, da ga takoj vrnejo, ker nekateri še vedno po njem vprašujejo. Stane 1 krono.

»Društveni govornik.« Uredil Alojzij Stroj. I. zvezek. Založila »Katoliška tiskarna« v Ljubljani. Cena 3 K, po pošti 3 K 20 vinarjev.

To delo izpopolnjuje veliko in občutno vrzel v našem društvenem življenju; podaja nam namreč zelo porabno zbirko časa primernih, poljudnih govorov za društvene shode. Vsebinska I. zvezka je sledeča:

Ali je vera zasebna reč? (P.) — Ali so vse vere enako dobre? (P.) — Beseda o tisku. (Ivan Baloh.) — Cesar Franc Jožef I. (Alojzij Stroj.) — Doba papeža Inocenca III. (J. C.) — Domače knjigovodstvo. (Dr. Janez Ev. Krek.) — Hranilnice in delavski stanovi. (Ivan Traven.) — Katoliški duhovnik in napredek. (Anton Merkun.) — Kmet in zadružništvo. (Ivan Traven.) — Koristi rajfajznovk. (Ivan Traven.) — Moč krščanske ljubezni. († Josip Benkovič.) — Največja nevarnost. (P. Viktor Kolb D. J.) — Nedeljski počitek. (Dr. Andrej Pavlica.) — Neumijočnost duše. (P. Avg. Lehmkuhl — T.) — Novi tiskovni zakon. — Kolportaza. (Dr. Janez Ev. Krek.) — Očenaš v kulturi. (Nadžkof Josip Teodorowicz — Fr. Stuhec.) — Od robstva do svobode. (Dr. Josip Gruden.) — Papeštvo. (A. Z.): I. Ustanovitev papeštva po Kristusu. — Sedež papeštva v Rimu. II. Bistvo in naloga papeštva. III. Papeštvo v zgodovini človeštva. — Papež Pij X., apostol vere in ljubezni. — (Alojzij Stroj.) — Potreba rajfajznovk na kmetih. (Ivan Traven.) — Razvoj ustavnega življenja v Avstriji. (Dr. Jos. Gruden.) — Socialne organizacije prvih kristjanov. (Dr. Janez Ev. Krek.): I. Podporna blagajna. II. Delo in njegova organizacija. III. Organizacija krščanske ljubezni. IV. Bolniki. V. Sužnji. — Suženjstvo. (J. D.): I. Zgodovina suženjstva. II. Suženjstvo in krščanstvo. — Verske igre v srednjem veku. (T. K.): I. Razvoj verskih iger. II. Način predstavljanja verskih iger. III. Vsebinska nekaterih iger. — Vpliv katoličanstva na človeštvo. († Josip Benkovič.) — Vpliv sv. Cerkve na narodno gospodarstvo. (Janko Jovan.) V združevanju je rešitev rokodelskega stanu. († Josip Benkovič.) — Zakaj ljudje izgubivajo vero. (Dr. Aleš Ušeničnik.) — Zemljiška odveza. (Dr. Janez Ev. Krek.)

Še posebej opozarjamo na članek dr. Josipa Grudna »Od robstva do svobode«, v katerem naš zgodovinar vrlo zanimivo opisuje, kako se je godilo slovenskemu kmetu v preteklih časih. Sploh so zbrani tu samo govori najboljših pisateljev, ki zagotavljajo tej zbirki odlično mesto v slovenskem slovstvu. Knjiga je zelo pregledna in uporabna ter društvenim voditeljem in govornikom nujno potrebna.

Proti Veliki noči izide **II. zvezek »Društvenega govornika«**. Gradivo se že pripravlja; zlasti opozarjamo na članke iz **agrarnega vprašanja**, ki jih je dr. Krek priobčeval v »Domoljubu« in ki bodo v celoto zbrani zamašili jako občutno vrzel v našem društvenem slovstvu zlasti z ozirom na predavatelje.

Ako hočete svoje dete

imeti zdravo, veselo in duševno se živahno razvijajoče, dajte mu **dr. Hommel-ov** Haematogen. Ne dajte si pa usiliti nobeno izmed mnogih ponarejanj! 1935 26—17

Priložnostni nakup!
Krasna žepna ura z verižico K 350.
50.000 komadov

kupljenih, zaraditiga pošiljam 1 krasno 36 ur idčo (ne 12 ur) „Gloria“ srebrno anker-rem. uro, švic. kolesje z lepo gravir. oklopjem, s sekundnim kazalcem in lepo pozlačeno ali poz. chr. verižico natetno idčo le za K 350.

Nadalje ponudim eno pravo pozlačeno 36 ur idčo anker-rem. prve vrste švicarsko uro s pozlačeno verižico za 5 K.

Triletno pisмено jamstvo za vsako uro. Razpošilja proti povzetju **S. KOHANE, Schweizer-Uhren-Exporthaus.** 3508 **KRAKOV št. 48.** 1—1

Neštevilno priznanj in donarčil. — Za neugajajoče denar nazaj.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivga skubljenega perja K 2, polbelega K 2+0, belega K 4, finega K 6, najboljšega skubljenega K 8, sivga puha K 6, belega K 10, prsnega puha K 12, od 5 K nadalje poštine prosto.

Devršene postelje bogato napolnjene, iz zelo gostega, jako trpežnega, rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-bлага, 1 pernica velikost 170x114 cm z 2 blazinama, velikost 80x56, napolnjena z jako lepim mehkim perjem K 16, s polpuhom K 20, s puhom K 24; posamezne pernice K 12, 14, 16; blazine K 3, K 3+0, K 4. Proti povzetju razpošilja poštine prosto pri naročilu od 10 K nadalje.

Maks Berger v Džčenici št. 223.
Češki les. 2599 52—5
Za neugajajoče denar nazaj. Ceniki zastoj in pošt. pr.

Svoji k svojim!

Semenska trgovina, edina slovenska, odlikovana in strokovno urejena in umetno vrtnarstvo je

Alojzija Korsika v Ljubljani,

katera obstoji že 34 let in ima v zalogi 460 vrst najboljših poljskih zelenjadnih in cvetličnih semen, za katere kakovosti jamčim. Posebno za to leto sem se preskrbel tako, da morem vsem zahtevam ustreči. Moja semena so vsa pri deželnem kmetijskem kemičnem preizkuševališču preizkušena. Tu se tudi izdelujejo venci in šopki sveži in suhi, kakor tudi vsi v to stroko spadajoči predmeti.

Cenik za leto 1909 je brezplačno na razpolago.

Z odličnim spoštovanjem

3299 10—1

Alojzij Korsika.

Zahtevajte povsod cenik!

Pozor!

Slavnemu p. n občinstvu Bleda in okolice naj-vljudneje naznanjam, da sem ustanovil veliko zalogo **mrtvaških krst (rakev)**

vsake vrste po najnižjih cenah. V obila naročila se priporočam velespoštovanjem

Matevž Gogola, 3420 (4—1)
mizar na Bledu nasproti „Blejskega doma“.

Pozor!

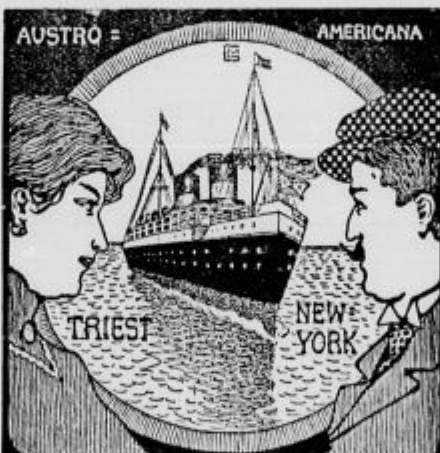
Na prodaj imam dve domačiji

v Temenici pri mali cesti

z vsemi gospodarskimi poslopji, 20 mernikov posevne, travnik in hosta, dovolj za svojo porabo. Ena domačija se proda za K 8000.—, druga pa za K 6000.—. Naslov se izve pri **Ivanu Škufca**, Draga, pošta Višnjagora. 3439 (1)

Pozor, kmetje in fantje! V moji lekarniški praksi, katero izvajam že 26 let, se mi je posrečilo, časoma iznajti sredstva za rast brk in las, proti izpadanju las in za odstranitev prhljaja (luskin) na glavi, to je **Kapitol št. 1.** Cena (tranko na visko pošto): 1 lončič 3 K 60 v 2 lončiča 5 K. Prosim, da se naroči samo od mene. Naslov je: **P. Juršič, lekarnar v Pakracu št. 65.** Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s poštnim povzetjem. 3141 10—1

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na **Simona Smetelca** v Ljubljani Kolodvorske ulice 26. Kakovostna Pojasnila daje se brezplačno.

Istotam sprejemajo se dobri in zanesljivi zastopniki.

Vina.

Tordka Lešnik & Co.

veletrgovina z vinom

v Ilirski Bistrici, Notranjsko, razpošilja za jamčeno naravna istrijska vina po najnižjih cenah! 4—1

Vzorci in ceniki na zahtevo!

Skupna rezerva sklepom 1907 čez stotisoč kron.
Upravno premoženje sklepom 1907 3,800.000 kron.

Zadružnikov čez 550.

Glavna posojilnica

reg. zadr. z neom. zavezo v Ljubljani,

pisarna na Kongresnem trgu št 15 nasproti nunske cerkve obrestuje hranilne vloge po

4 3/4 %

t. j. K 475 za vsacih 100 kron, takoj od dneva vložitve, pa do dneva dvige, brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovina, ne da bi se obrestovanje pretrgalo. 3418 1

Uradne ure od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Tekoči račun v Avstro-ogrski banki v Ljubljani.

Račun poštne hranilnice št. 49086. Telefon št. 135.

Sirolin

Radi izbornega okusa ga tudi otroci radi uživajo.

Pri pljučnih boleznih, katarih, oslovskem kašlju, škrofulozi, influenci

predpisujejo Sirolin „Roche“ blagovni prenosilci in zdravstveni. Sirolin izboljšuje tek ter pospešuje reditev telesa.

Ker se ponujajo manjvredna ponarejanja, zahtevajte vedno: **Iskrni navoj „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche & Co.

Basel in Dunaj III/1, Neulinggasse 11.

Ilustr. brošura H. II. o boleznih vsled prehlajenja zastoj in franko.

„Roche“

Dobi se na zdravn. predpis v lekarnah à K 4.— steklenica.